

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

Lausunto valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arviointiohjelmasta

Referens VN/7835/2019

Yleistavoitteiden osalta Mustasaaren kunta jakaa näkemyksen siitä, että pitkäjänteiselle liikennesuunnittelulle on valtakunnallinen tarve. Mustasaaren kunta haluaa kuitenkin esittää seuraavat näkökohdat:

1. Pääkaupunkiseutu on yliedustettuna suunnitelmaluonnoksessa. Muun muassa Helsinki–Vantaan lentoasemaa korostetaan siinä määrin, että se tapahtuu jo muiden kansainvälistä liikennettä harjoittavien lentokenttien kustannuksella. Valtion tulisi sitä vastoin pyrkiä suunnitelmakaudella lisäämään suoraa liikennettä alueilta ulkomaille. Lentoliikenteen uudet muodot, esimerkiksi sähkökäyttöiset lentokoneet, voivat avata aivan uusia tapoja liikkua; tapoja, jotka eivät enää aiemmassa määrin perustu hub-konseptiin. Tausta-aineistossa mitataan saavutettavuutta lähinnä sillä, miten kauan matka Helsinkiin kestää.
Mustasaaren kunta peräänkuuluttaa liikennesuunnittelukokonaisuudessa parempaa tasapainoa toisaalta sisäisten haasteiden kanssa kamppailevien isompien kaupunkien ja toisaalta valtakunnallisten tarpeiden välillä.
2. Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnittelussa tulee korostaa vahvasti perustieverkon kunnossapitoa ja kehittämistä. Perustieverkko palvelee paikallisväestöä ja elinkeinoelämää ja on edellytyksenä esimerkiksi sujuville työmatkoille. Myös uusinvestoinnit perustieverkkoon palvelevat paikallis- ja aluetaloutta ja yhteiskuntaa ja tätä kautta myös kansainvälistä kilpailukykyä. Viime vuosikymmeninä ovat 3–20 miljoonan euron suuruusluokkaa olevat hankkeet käyneet harvinaisiksi, mikä ei ole mitenkään toivottava tilanne. Investointeja tarvittaisiin esimerkiksi lisäämään Alskatintien turvallisuutta Vaasasta aina Raippaluodon kirkonkylään asti, mutta tällaiset hankkeet jäävät nykyään aivan pienten ja kaikkein suurimpien hankkeiden puristukseen. Sama koskee Karperöntien ja Alskatintien välistä hanketta. Tämänkaltaiset hankkeet voivat parantaa paikallista liikkuvuutta ja kehittää yhdyskuntarakennetta jopa enemmän kuin isot valtion hankkeet. Siksi on tärkeää, että niin kutsuttuja MAL-alueita pienemmilläkin kaupunkiseuduilla voi olla yhteishankkeita valtion kanssa.
Mustasaaren kunta katsoo, että valtion puolelta edellytetään suurempaa panostusta, jotta perustieverkkoa voidaan ylläpitää ja kehittää. Liikennejärjestelmän kehittämistä koskevassa rahoitusehdotuksessa määrärahat kasvavat noin yhdellä prosentilla vuosina 2021–2031, mikä käytännössä tarkoittaa, että korjausvelka kasvaa, jolloin kuntien odotetaan panostavan enemmän varoja valtion perustieverkon ylläpitämiseen.

3. Talvikunnossapidolla on iso merkitys niin paikalliselle, alueelliselle kuin valtakunnalliselle liikkuvuudelle samoin kuin elinkeinoelämälle. Toimiva ja luotettava talvikunnossapito antaa vakautta, joka hyödyttää sekä paikallista että valtakunnallista kehittymistä. Valtion tulee huomioida etenkin rannikkojen lauhempi ilmasto ja talvisään suuret vuosittaiset vaihtelut.
4. Suomella on alueellisia erityispiirteitä, jotka tulee huomioida. Näitä ovat esimerkiksi saaristo, pitkät välimatkat tai historialliset syyt, jotka ovat muokanneet yhdyskuntarakennetta tiettyyn suuntaan. Esimerkkinä mainittakoon Vaasasta etelään johtava Rantatie, joka oli aiemmin päätie Turkuun. Rantatien varteen on muodostunut tiivistä asutusta, kun taas valtatie 8 on enemmänkin pitkänmatkan raskaan liikenteen kuljetusväylä. Tämä tarkoittaa, että myös Rantatietä on tarpeen kehittää. Katso kohta 2.
5. Arviointiohjelmaan on syytä sisällyttää myös yhtenäiset kevyen liikenteen väylät. Valtion tulee jatkossakin vastata merkittävien, yhtenäisten kevyen liikenteen väylien rahoituksesta.
6. Esitetyt tavoitteet rakentuvat paljolti laajoille selvityksille, jotka on laadittava. Ely-keskukset kärsivät henkilöstö- ja resurssipulasta, mikä vaikeuttaa välttämättömien vaikutusarviointien ja tiesuunnitelmien laatimista. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää suunnitteluresurssien lisäämistä, sekä alueellisesti että valtakunnallisesti.
7. Aivan olennaista on, että valtio jakaa resursseja tukemaan kehitystä koko maassa. Huomioon on otettava sekin, että pienemmät toimijat eivät pysty osallistumaan suurella omarahoitusosuudella liikenneväylähankkeisiin, joilla on valtakunnallista merkitystä. Toisin sanoen rahoitusjärjestelmää ei saa rakentaa sellaiseksi, että isojen hankkeiden toteuttaminen edellyttäisi paikallista rahoitusta. Mustasaaren kunta katsoo, että valtion on rahoitettava valtion hankkeet kokonaisuudessaan silloin, kun hankkeissa on kyse kaupunkiseutujen liikennejärjestelmien parantamisesta valtion ti verkossa, sekä silloin, kun hankkeet liittyvät jalankulkuun ja pyöräliikenteeseen. Maamme suurimpien kaupunkien ulkopuolella tällaiset hankkeet eivät tuo mitään todellista arvonnousua sen paremmin kunnille kuin yksityishenkilöille. Mustasaaren kunta ei kannata suunnitelmaluonnoksen ehdotusta rahoituksen jakamisesta.
8. Liikennejärjestelmäsuunnitteluun on ehdottomasti sisällyttävä myös mukautuvuutta. Teollisuuden uudet, isot investoinnit voivat vaatia valtiolta nopeita toimenpiteitä, ja jotta Suomi säilyttää kilpailukykynsä, ei tällaisten panostusten voida antaa odottaa vuosikausia. Sekä Vaasan että Mustasaaren puolella lentokentän tuntumassa sijaitseva suuri, akkutuotannolle varattu alue tarvitsee valtion investoinnin pistoraiteeseen. Se mahdollistaisi suorat toimitukset Etelä-Suomeen ja peräti Aasiaan.
9. Jäykkä vaikutusarviointimalli ei mahdollista suurisuuntaisempia visioita, kuten kiinteä yhteys Merenkurkun yli, vaikka sellaisilla on myös täysin muita strategisia tarkoituksia. Liikennejärjestelmäsuunnittelun tulee antaa tilaa myös aivan uudelle ajattelulle ja visioinnille eikä sitä tule sitoa liian tiukasti pelkästään nyt ajankohtaisiin hankkeisiin.
10. Mustasaaren kunta peräänkuuluttaa myös läpinäkyvyyttä valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Vaikuttaa siltä, että aikaisempina vuosina suurista hankkeista on päätetty peräti sattumanvaraisesti, ja pienemmän toimijan on ollut mahdotonta saada käsitystä päätöksenteosta tai siitä, miten eri hankkeita priorisoidaan.
11. Mustasaaren kunta korostaa myös, että alueelle tärkeitä väyliä ovat valtatie 3 (Vaasa–Laihia moottoritien jatkaminen) ja valtatie 8 (Koivulahden uudet liikennejärjestelyt), nopea rautatieyhteys Helsinkiin ja Turkuun (ensisijaisesti osuuden Vaasa–Seinäjäki nopeuttaminen ja kaksoisraide Tampereelta Seinäjoelle), Vaasan lentokenttä ja Vaasan satama. Koko tätä kokonaisuutta tulee jatkuvasti kehittää.
12. Mustasaaren kunta korostaa, että vuoteen 2032 jatkuvalla jaksolla tulee laatia visiosuunnitelma länsirannikon rautatieyhteydestä Udestakaarlepyystä Turkuun.

13. Mustasaaren kunta tähdentää, että Väyläviraston avointa dataa tulee kehittää niin, että se antaa kouriintuntuvampaa tietoa myös kunnalliseen ja alueelliseen suunnitteluun. Tällä hetkellä ei esimerkiksi ole mahdollista saada vuorokausitietoja Suomen tieverkon tai valtatie 8 liikennemääristä, vaikka sensoreita on kattavasti koko maassa. Sensorit eivät tällä hetkellä mittaa myöskään melua tai ilmanlaatua, mikä antaisi kiintoisaa tietoa yhdyskuntasuunnittelun tarpeisiin. Kunnille tulisi myös mahdollistaa omien sensoreidensa kytkeminen valtakunnalliseen sensoriverkkoon.

Mustasaaren kunnanhallituksen puolesta

Rurik Ahlberg
Kunnanjohtaja

